

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

METODIKA VÝUKY PŘEDŠKOLNÍCH DĚTÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Zvánovcová, Ph.D.

Autor: Michaela Švarcová, DiS.

Studijní obor: Pedagogika volného času

Forma studia: Kombinovaná

Ročník: 2

2017

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdání textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum:

.....
Podpis studenta

Poděkování:

Dovoluji si vyjádřit poděkování vedoucí bakalářské práce paní Mgr. Veronice Zvánovcové, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

Úvod	5
1 Osobnost dítěte.....	7
1.1 Dítě a jeho práva.....	7
2 Osobnost učitele.....	8
3 Rámcový vzdělávací program.....	9
3.1 Motivace k učení hrou.....	12
4 Základní podnět k učení- hra.....	14
4.1 Hra jako didaktická metoda.....	15
4.2 Význam hry z hlediska biologického, psychického i sociálního	15
4.2.1 Oblasti v rozvoji dítěte v rámci hry.....	16
5 Projekt „Hra na školu“	19
5.1 Popis projektu.....	19
5.2 Metodika projektu.....	20
5.3 Cíl projektu.....	20
5.4 Program aktivit v rámci projektu.....	22
6 Výsledky projektu.....	26
6.1 Vybrané aktivity.....	26
6.2 Pohybové hry.....	33
ZÁVĚR.....	38
Seznam použitých zdrojů.....	40
Seznam příloh.....	42
Přílohy.....	43
Abstrakt	46
Abstract.....	47

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá metodikou výuky předškolních dětí před nástupem do školy. Pracuji v mateřské škole jako pedagog a téma předškolního vzdělávání považuji jako jedno z nejdůležitějších období pro další rozvoj osobnosti dítěte z hlediska výchovy a vzdělávání. Úspěšně zvládnout povolání pedagoga předpokládá především zvládnout vztah mezi teoretickou přípravou a praxí. V rámci osobního studia předškolní a mimoškolní pedagogiky jsem načerpala vlastní teoretické poznání, které jsem s možností situace vlastního výchovně vzdělávacího působení, mohla tvořivě využít v zájmu vzdělávacích cílů.

První otázka, kterou je třeba si položit v období předškolního vzdělávání, je pochopit podstatu struktury základních činností – hry, učení a práce. Dále pak, jaké významy mají tyto činnosti pro všestranný rozvoj osobnosti a jak tyto činnosti ve výchovně vzdělávacím působení nejlépe uplatňovat. Z hlediska harmonického rozvoje dítěte práce analyzuje specifický a účinný výchovný prostředek a formu učení, a tou je hra. Jak uvádí skotský pedagog a filosof Alexander Sutherland Neill: „*Dětství znamená hru a žádné dítě se nikdy nemůže hry nasytit*“.¹

Hra dětem nikdy neublížila v jejich zdravém vývoji. S tímto názorem se shodují v rámci mnoha příkladů a v minulosti nalezených dokumentů. Odepírání her vedlo k tragickým následkům dětí v dětských útulcích nebo v nalezincích bez zjevných příčin na nemoc, která byla označována např. jako „duševní malátnost, melancholie nebo nezájem o svět“. Všechny tyto následky vznikly z důvodu nevhodných podmínek pro rozvoj hry. Dítě je tvor aktivní a má potřebu zmocnit se a porozumět světu. Hra dítěti poskytuje celkové uspokojení a příjemný duševní vztah, který je nezbytný pro zdravý vývoj.²

Cílem bakalářské práce je vytvořit soubor aktivit a her za pomoci načerpaných teoretických zkušeností a především za pomoci ojedinelého projektu „Hra na školu“, která je cílená na věkovou skupinu dětí ve věku 5-7 let. Cílem projektu je hravou formou připravit děti na školu – za pomoci aktivit a her. K realizaci cíle práce bude využita kvalitativní forma výzkumu za pomoci pozorování.

Bakalářská práce nabídne několik rámcových kapitol. V první kapitole nelze opomenout osobnost dítěte, která je velmi individuální a je potřeba pohlížet na speciální

¹ SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014, s. 27.

² Srov. DOSTÁL, A. M.; OPRAVILOVÁ, E., *Úvod do předškolní pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, s. 134.

potřeby každého jedince, a respektovat je. Každé dítě na světě má svá práva žít v bezpečném prostředí, a má právo na svůj životní prostor, jak dokládá Úmluva o právech dítěte, která prosazuje rovné příležitosti pro všechny děti bez ohledu na to, kde a v jakém prostředí žijí. Druhá kapitola se zaměří na důležitost osobnosti učitele, která velmi ovlivňuje kvalitu výchovy a vzdělávání dětí. Třetí kapitola z hlediska celoživotního vzdělávání popíše tzv. výstupní klíčové kompetence, které uvádí Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, včetně vzdělávacích okruhů, které jsou nezbytné pro předškolní výuku v mateřské škole. V této kapitole bude zahrnuta také motivace k učení formou hry, která ovlivňuje celkový styl výchovy a vzdělávání dětí. Ve čtvrté kapitole bude zhodnocení hry jako vhodné didaktické metody, jejího významu z hlediska biologického, psychického a sociálního. Po té budou popsány jednotlivé oblasti v rozvoji dítěte. Pátá kapitola představí projekt s názvem „Hra na školu“, který je součástí práce. Projekt je výzkumem práce, který vznikl v průběhu praxe v mateřské škole a je vypracován na základě aktivit a her pro konkrétní cílovou skupinu dětí. Projekt je rozdělen do jednotlivých částí, které potvrzují kvalitu zpracování výzkumu. Poslední kapitola nabídne výsledky celého projektu s ohledem na jednotlivé oblasti v rozvoji dítěte v rámci aktivit, na základě Rámcového vzdělávacího programu. Práce se zaměří také na podporu dětí v oblasti hrubé motoriky, a jejím rozvoji v pohybových hrách. Pohybové hry jsou standardně zařazeny do výukového plánu, proto jsou důležitou součástí projektu, z hlediska zachování zdravého životního stylu.

Největší inspirací pro moji bakalářskou práci byla tato literatura:

FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*

JUKLÍČKOVÁ-KRESTOVSKÁ Z. a kolektiv. *Pohybové hry dětí předškolního věku*

KOPŘIVA, P.; NOVÁČKOVÁ, J.; NEVOLOVÁ, D. et. al. *Respektovat a být respektován*

SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*

1 OSOBNOST DÍTĚTE

Dítě³ předškolního věku má své specifické potřeby, které musí jeho okolí respektovat a vytvářet mu co nejlepší podmínky pro rozvoj osobnosti v období předškolního věku. Z pestré nabídky prostředků, které nabízí naše předškolní vzdělávání, je nezbytně nutné, aby se využívaly při výuce, a také při rozvoji dětské osobnosti. Záleží také na tom, aby individuálně vyhovovaly každému jedinci. Každé dítě je jedinečné, skládající se z dynamického, svérázně strukturovaného komplexu vnitřního psychického života a vrozených individuálně získaných zkušeností.

1.1 DÍTĚ A JEHO PRÁVA

Každé dítě na světě by mělo dostat co možná nejlepší start do života. Všechny děti mají právo chodit do školy, žít v bezpečném prostředí, být v kontaktu se svou rodinou, dostat tu nejlepší možnou péči v případě nemoci, mít prostor na své dětské hry a sny.

Vzdělávání dětí by mělo v každém dítěti podpořit rozvoj osobnosti, talentu a schopností. Mělo by také podpořit děti k respektování lidských práv a ostatních kultur. Děti mají povinnost respektovat práva svých rodičů. Vzdělávání by mělo pomoci dětem uvědomit si jejich hodnotu a kulturu.⁴

Na základě těchto skutečností vznikla Úmluva o právech dítěte, která prosazuje rovné příležitosti pro všechny děti bez ohledu na to, kde žijí.

Úmluva o právech dítěte byla přijata Valným shromážděním OSN dne 20. listopadu 1989. Od té doby ji s výjimkou USA ratifikovaly všechny státy světa a stala se tak nejrozšířenější smlouvou deklarující lidská práva v celé historii.⁵

Úmluva o právech dítěte odkazuje i na právo na vzdělání, hru a na volný čas, tedy oblast, kterou jsem zpracovala v rámci projektu „Škola hrou“. Projekt je vytvořen na základě vzdělávacích oblastí, které nabízí Rámcový vzdělávací program.

³ Poznámka: Pro lepší orientaci v bakalářské práci nahrazuji v textu respondenty za děti.

⁴ Organization UNICEF [online], [cit. 2017-02-27], Dostupné na WWW:<https://www.unicef.org/crc/files/Rights_overview.pdf>.

⁵ Pracovní a poradní orgány Vláda České republiky [online]. Praha, Pracovní a poradní orgány, [cit. 2017-02-06], Dostupné na WWW:<<https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/r/p/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/umluva-o-pravech-ditete-42656/>>.

2 OSOBNOST UČITELE

Každý projev učitele je obrazem výsledků a vlivů její osobnosti. Osobnost učitele je individuální a závisí na jeho jedinečné charakteristice, konkrétních vlastnostech a rysech.⁶

Každý učitel využívá určité výchovné a vzdělávací strategie, které považuje za optimální ve výchově a vzdělávání. Tyto optimální výchovné a vzdělávací přístupy jsou velice individuální a lze je rozlišit do tří výchovných stylů, které nazýváme autoritativní, demokratický a liberální. Autoritativní přístup vyžaduje důraz na učivo a nevyžaduje potřeby pěstování přátelských vztahů. Demokratický styl výchovy podporuje osobnost dítěte, její rozvoj a potřebu dětí. Učitel pohlíží na vývoj dětí, na jejich zkušenosti a propojuje je s novým poznáváním. Liberální styl výchovy podporuje svobodný styl myšlení, poznávání, rozumění, představování si a tvoření.⁷

Pokud se jedná o respektování dítěte a jeho jedinečnosti, je nutné respektovat také hru (volbu, zaměření, průběh) dětí. Podle mého názoru a zkušeností a na základě pozorování dětí v mateřské škole se mi osvědčil demokratický styl výchovy. Demokratický styl výchovy vyžaduje partnerský přístup, který je nutný pro to, aby z dětí vyrostly kompetentní a zodpovědní lidé, kteří dokáží řešit problémy současného světa demokraticky.⁸

Důležitým faktorem pro efektivní učení nejen při hře je pozitivní klima. K pozitivnímu klimatu lze zařadit vztahy mezi dětmi a jejich vzájemnou důvěrou, ohleduplnost, zdvořilost, toleranci a solidaritu, vzájemnou podporu a pomoc. V tomto kontextu hraje významnou roli osobnost učitele. Důležité je především profesní kvalita učitele, ale také kvalita osobnostní. Osobnostní kvalitou rozumíme vyrovnanost, spokojenost učitele a pozitivní postoj k dětem. Učitel by měl být skutečnou lidskou osobností, a to nejen pro děti. Měl by se rozvíjet, sebevzdělávat a vážit si sám sebe.⁹

⁶ Srov. DOSTÁL, A. M.; OPRAVILOVÁ, E., *Úvod do předškolní pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, s. 243-244.

⁷ Srov. SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014, s. 117-118

⁸ Tamtéž, s. 119.

⁹ Tamtéž, s. 125-126.

3 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

Podle světových organizací je jedno ze základních pravidel dítěte vzdělávat se. Dítě předškolního věku se postupně učí být samostatným jedincem, které zvládá nároky života. Každé dítě je jedinečný nenapodobitelný prototyp a záleží na školní zralosti, které uvádí, jakou úroveň rozvoje by mělo dítě přibližně dosáhnout, při ukončení předškolního vzdělávání.¹⁰

Z hlediska celoživotního vzdělávání je předškolní období dítěte zásadním obdobím pro základy v jeho vývoji. V současné době nejsou ustanoveny žádné dovednosti a znalosti, ale v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání máme tzv. výstupní klíčové kompetence. Mezi základní klíčové kompetence, s ohledem na vývoj a potřeby předškolního vzdělávání patří: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence činnostní a občanské.¹¹

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání stanovuje vzdělávací okruhy, které jsou rozděleny do pěti oblastí.¹²

1. Dítě a jeho tělo

Záměr v oblasti biologické je podpořit u dětí růst a vývoj dítěte. Podpořit jeho fyzickou, tělesnou, pohybovou a zdravotní zdatnost. Naučit dítě samoobslužným činnostem a vést ho ke zdravým životním postojům a návykům.

Vzdělávací cíle, které bychom měli u dětí rozvíjet:

- uvědomit si vlastní tělo
- tělesné funkce v oblasti jemné i hrubé motoriky
- smysly
- psychickou a fyzickou stránku
- praktické dovednosti podle věku
- poznatky o zdraví, bezpečí a osobní pohody¹³

¹⁰ Srov. SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014, s. 41-42.

¹¹ Srov. KROPÁČKOVÁ, J. *Budeme mít prvňáčka*. Praha: Portál, 2008, s. 47.

¹² Tamtéž, s. 47.

¹³ Srov. FICHOVÁ, K.; SZOBIOVÁ, E. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí*. Praha: Portál, 2007, s. 13.

Z projektu lze vyzdvihnout hru s přístrojem „Magic box“, kde jsme pro tuto oblast zakomponovaly smyslovou hru. Děti podle sluchu poznávaly předměty. Některé děti nevěděly, ostatní s radostí pomáhaly.

2. Dítě a jeho psychika

Záměr v oblasti psychologické je podpořit u dětí psychickou a duševní zdatnost, poznávací schopnosti, intelekt dítěte, jazyk a řeč, city a vůle, sebepojetí, kreativitu a sebevyjádření.

Vzdělávací cíle, které bychom měli u dětí rozvíjet:

Jazyk a řeč:

- řečové a jazykové schopnosti, komunikační dovednosti, kultivovanost projevu

Poznávací schopnosti:

- rozvoj smyslového vnímání, tvořivosti, city, pozitivní vztah k učení

Sebepojetí, city a vůle:

- pozitivní city dítěte ve vztahu k sobě, citové vztahy v okolí, vyjádření pocitů¹⁴

Z projektu lze vyzdvihnout domácí úkol, kde děti měly nakreslit zážitky z víkendu. S dětmi jsme si pak obrázky ukazovaly a děti vyprávěly. Tato činnost děti velice baví, většina dětí vypráví s velkým nadšením. Na tuto činnost je potřeba mít více času.

3. Dítě a ten druhý

Záměr v oblasti interpersonální je podpořit u dětí vztahy a komunikaci mezi dětmi a dospělými.

Vzdělávací cíle, které bychom měli u dětí rozvíjet:

- prosociální chování ve vztahu k druhému

- interaktivní a komunikační dovednosti

- osobní soukromí a bezpečí ve vztazích¹⁵

¹⁴ Srov. FICHNOVÁ, K.; SZOBIOVÁ, E. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí*. Praha: Portál, 2007, s. 13-14.

¹⁵ Tamtéž, s. 14-15.

Z projektu lze vyzdvihnout aktivitu, kde děti pracovaly v malých skupinkách. Děti třídily barvy a zároveň tvary. Děti pracovaly v klidné atmosféře, pomáhaly si a podporovaly se.

4. Dítě a společnost

Záměr v oblasti sociálně-kulturní je podpořit u dětí vstup do lidské společnosti, kultury a umění. Uvědomovat si společenské, morální a estetické hodnoty.

Vzdělávací cíle, které bychom měli u dětí rozvíjet:

- kulturně - společenské postoje, návyky a postoje
- mezilidské a morální hodnoty
- kulturně - estetické dovednosti ¹⁶

Z projektu lze vyzdvihnout návštěvu základní školy. Děti se do na „výlet“ těšily a odnesly si spoustu zážitků a velkou zkušenost, kdy mohly poprvé nahlédnout do školních lavic.

5. Dítě a svět

Záměr v oblasti enviromentální je podpořit u dítěte zájem o životní prostředí.

Vzdělávací cíle, které bychom měli u dětí rozvíjet:

- vztah k místu a prostředí
- přírodní rozmanitost
- užitečnost činnosti člověka
- zdravé a bezpečné prostředí
- pocit sounáležitosti s lidmi, živou a neživou přírodou, společností ¹⁷

Z projektu lze vyzdvihnout domácí úkol dětí cílený na orientaci v bezprostředním okolí. Děti měly zjistit adresu svého bydliště. Tento úkol nezvládly úplně všechny děti, některé děti měly problém zapamatovat si číslo domu, ale také ulici.

¹⁶ ŠROV, FICHNOVÁ; K.: SZOBIOVÁ, E. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí*. Praha: Portál, 2007, s. 15.

¹⁷ Tamtéž, s. 15-16.

Každá aktivita, kterou realizujeme s dětmi v rámci vzdělávání by měla být hnací silou v životě člověka. Hnací silou v životě člověka je *motivace*. Motivace je velmi důležitá a hraje velkou roli ve hře, učení, zájmových činnostech i práci.

3.1 MOTIVACE K UČENÍ HROU

V našem přirozeném psychickém a biologickém základě a na našem vnitřním rozhodnutí záleží, co potřebujeme dělat. Motivace je velmi důležitá a záleží na tom, jak ji chápeme, jestli v pozitivním slova smyslu, nebo v negativním. Podle tohoto chápání se odvíjí celkový styl výchovy. Používáme tedy výchovu přísnou nebo laskavou. Ve výchově přísné používáme spíše vyhrožování a tresty a ve výchově laskavé spíše odměny a pochvaly. Mnoho dospělých je přesvědčeno o tom, že pokud trestáme nebo naopak chválíme, děti si na to zvyknou a postupem času budou dělat to, co se od nich očekává. V tomto případě se můžeme setkat s negativním důsledkem.¹⁸

Pokud se máme něčím vážně zabývat, musíme vědět, že věci dávají smysl, že je pro nás situace přijatelná, využitelná a zajímavá. Smysluplnost je velmi individuální a je hnacím motorem po celý život.¹⁹

Důležité je, aby každý jedinec pochopil sám sebe a také druhé. Každý jedinec je jiný a každý vidí smysl života v jiné oblasti. Pokud pocítujeme smysl života, naplňuje nás to uspokojením a radostí.²⁰

Nelze opomenout zásadu posloupnosti v naplňování lidských potřeb podle A. Maslowa, jak ji znázornil v motivační struktuře posloupnosti, která ovlivňuje naše chování. Nejdříve musí být uspokojeny potřeby nižší, aby se mohly uplatnit potřeby vyšší. V první řadě jedinec potřebuje *fyziologické potřeby*, které jsou základními potřebami od počátku života, tzn. potřeba kyslíku a výživy. Druhou potřebou jedince je *potřeba bezpečí*, mezi které patří potřeba struktury, řádu a ochrana před poraněním. Třetí potřebou je *potřeba lásky a náležitosti*. Čtvrtou potřebou je potřeba úcty. Pátou, tedy poslední potřebou, kterou lze dosáhnout v případě uspokojení všech potřeb je

¹⁸ Srov. KOPŘIVA, P.; NOVÁČKOVÁ J.; NEVOLOVÁ D. et al., *Respektovat a být respektován*. Chvalčov: Pavel Kopřiva-Spirála, 2012, s. 179.

¹⁹ Tamtéž, s. 183-184.

²⁰ Tamtéž, s. 201-202.

potřeba sebeaktualizace. Jedinec se touží stát, čím může a musí být. Na této úrovni jsou velké rozdíly mezi jednotlivci.²¹

Všechny tyto potřeby jsou společné pro všechny jednotlivce. Důsledky těchto potřeb vedou k psychickému, tělesnému a sociálnímu uspokojení. Teorie potřeb slouží k porozumění chování dětí. Nedostatečné uspokojení vede k narušení zdravého vývoje člověka. Pokud má malé dítě hlad nebo žízeň, nemá zájem o poznávání světa, ani o hru. Nejříve musí uspokojit základní potřebu, pak je možné se učit a zajímat se o okolní svět hrou a tím napomáhat osobnímu rozvoji k vyšším potřebám.²²

V praxi je tedy důležité podporovat proces učení formou hry. FONTANA ve své knize uvádí: *„Mnozí odborníci v průběhu let měli sklon vidět hru jako formu dětské metody učení. Vymezují něco, co lze nazvat herní pud, a pokládají tento pud spolu s pudem hladu a dalšími pudy sloužícími k přežití za vrozený mechanismus, který děti motivuje k tomu, aby integrovaly se svým prostředím a tím se učily, jak to v tomto prostředí „chodí“. Není pochyb o tom, že děti se hrou učí stejně jako se učí vědomky i nevědomky, jakýmikoliv formami zkušenosti (Rubin, Fein, Vanderberg). Při zkoumání povahy tohoto učení je však důležité mít na paměti, že pro dítě předškolního věku neexistuje opravdové rozlišení mezi hrou a tím, co by dospělý považoval za práci“.*²³

²¹ Srov. DRAPELA, V. J. *Přehled teorií osobnosti*. Praha: Portál, 2008, s. 138-140.

²² Srov. KOPŘIVA, P.; NOVÁČKOVÁ J.; NEVOLOVÁ D. et al., *Respektovat a být respektován*. Chvalčov: Pavel Kopřiva-Spirála, 2012, s. 190-191.

²³ FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 2014, s. 54.

4 ZÁKLADNÍ PODNĚT K UČENÍ – HRA

K dosažení sebeaktualizace a smysluplnosti života je důležitá potřeba učení, která je u dětí silně zakódovaná, již od prvního dne narození.²⁴

Vrozené a rozumové schopnosti závisí na tom, jak důkladně a do jaké hloubky chceme poznávat, objevovat a porozumět světu. Velmi důležité je v životě něco dokázat a vědět, že se práce zdařila a má smysl.²⁵

Děti potřebují mít pocit, že jsou přijímáni a jsou hodnotnými členy ve skupině, nejen mezi dětmi, ale i učiteli. Pocit úspěchu a uznání je naplňuje a dodávají jim pocit fyzické pohody.²⁶

FONTANA ve své knize uvádí: „Jednou z nejpřesnějších a současně také nejkratších definic duševního zdraví je pravdivá definice duševního zdraví amerického psychologa Gordona Allporta, který tvrdil: *“Zdravý jedinec je ten, kdo dokáže úspěšně pracovat, hrát si a milovat.”*²⁷

Dítě předškolního věku a jeho vědomé i nevědomé učení lze přirovnat k formě zkušenosti. Pokud si hraje dítě tím, že pomáhá otci na zahradě nebo v domácnosti, považuje práci za hru, bez vážného cíle. Považuje to za stejnou činnost, jako když si hraje s hračkami. Odborníci považují hru jako formu učení, jako herní pud a pokládají tento pud spolu s pudem hladu sloužící k přežití. Považují ho jako vrozený mechanismus, který motivuje děti, aby se integrovaly se svým prostředím. V případě, že má dítě více podnětů ke hře, tím nastává nové učení.²⁸

Hry napomáhají k učení a jsou velice příjemné pro děti i učitele, nejen v mateřské škole. Při pozorování dítěte při hře je zajímavé sledovat, jak se dítě vyjadřuje a komunikuje s druhými. Formování osobnosti dochází při hře, tedy při činnosti, která je vnitřně motivovaná. Vyjadřuje se vnitřní spontánností, svobodou, samoučelností, zaujetím, duševními pravidly, přijímáním rolí a nápaditostí.²⁹

²⁴ Srov. KOPŘIVA, P.; NOVÁČKOVÁ J.; NEVOLOVÁ D. et al., *Respektovat a být respektován*. Chvalčov: Pavel Kopřiva-Spirála, 2012, s. 202.

²⁵ Tamtéž, s. 202.

²⁶ Tamtéž, s. 203.

²⁷ FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 2014, s. 51.

²⁸ Srov. FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 2014, s. 54.

²⁹ Tamtéž, s. 56-57.

4.1 HRA JAKO DIDAKTICKÁ METODA

V pedagogice je hra prostředkem výchovného a vzdělávacího (didaktického, edukačního) cíle. Na kritéria pro členění her je nutné pohlížet na vlastní potřeby práce s hrou. Mezi tyto hlediska patří: věk, pohlaví, prostředí, čas, počet hráčů, rozvíjená oblast aj. Pohlížíme také na to, jaké hry mají děti nejvíce oblíbené. Podle těchto kritérií pak může pedagog spontánně reagovat plánováním dalších herních činností a všestranně děti rozvíjet. Druhy her je možné rozdělit do těchto skupin: hra symbolická, námětová, dramatická, slovní hry, hudební hry, hudebně- pohybové hry, hry se zpěvem a rytmické hry, hry s hudebními nástroji, hra konstruktivní, sociální hra, hra sdružující a hra kooperativní.³⁰

4.2 VÝZNAM HRY Z HLEDISKA BIOLOGICKÉHO, PSYCHICKÉHO I SOCIÁLNÍHO

SUCHÁNKOVÁ ve své knize uvádí pravdivou definici hry pohledem současnosti, podle profesora Zdeňka Matějčka, který tvrdil: „*Hra je jedním ze svorníků, které spojují jednotlivá vývojová období lidského života v jeden celek*“³¹ Především v předškolním věku dítěte je právem označováno obdobím hry, tedy nejčastější a nejpřirozenější aktivitou. V předškolním věku se dítě nejrychleji vyvíjí, učí a poznává s okolním světem. Dítě ve svém vývoji potřebuje zkoumat a objevovat především formou hry a tím rozvíjí celou svoji osobnost.³²

Hra je velmi efektivní prostředek učení a činnost, kterou dítě velmi prožívá. Důležitý pro hru je *prožitek*. Prožitky nám pomáhají, jak si jednotlivé jevy lépe zapamatovat a využít naučené v jiných situacích. Na základě prožitků stimulujeme poznávání, emoce, vnímání, jednání a chování.³³

Poznávání světa a získávání vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot formou hry, patří od narození dítěte k základním životním potřebám. Hra u dětí rozvíjí hrubou motoriku, jemnou motoriku, grafomotoriku a kresbu, myšlení, zrakové, sluchové, prostorové vnímání, vnímání času, metakognici, řeč a komunikaci,

³⁰ Srov. SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014, s. 46-51.

³¹ SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014, s. 9.

³² Srov. SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014, s. 27.

³³ Tamtéž, s. 35.

matematické představy, sebeobsluhu a samostatnost, sociální dovednosti a emoce a psychickou odolnost.³⁴

4.2.1 OBLASTI V ROZVOJI DÍTĚTE V RÁMCI HRY

HRUBÁ MOTORIKA: chůze, skok, běh, skok sounož, poskok po jedné noze, přeskakování překážek, stoj se zavřenýma očima, chůze po čáře, chůze po schodech a po zvýšené ploše, hod a chytání míče, houpání na houpačce, prolézání na prolézačce, chůze pozpátku, děláni kotrmelců, skok přes švihadlo, jízda na kole, plavání

Hry: pohybová hra, překážková dráha, smyslová hra, tanečně pohybová hra, psychomotorická hra, míčová hra, uvolňovací a relaxační hra, rytmická hra³⁵

JEMNÁ MOTORIKA: manipulace s drobnými předměty, navlékání korálků, obracení stránek, stavby z kostek, modelace z plastelíny, vytrhávání z papíru, lepení, přelévání tekutiny, zapínání a rozepínání zipu, zavazování tkaniček, stříhání nůžkami

Hry: námětová, smyslová, manipulační, konstruktivní³⁶

GRAFOMOTORIKA A KRESBA: držení tužky, kreslení, malování (čáranice, hlavonožci, realistické pojetí)

Hry: smyslová, manipulační, konstruktivní, grafická³⁷

MYŠLENÍ: uvažování, myšlení, manipulace s předměty - vlastnosti a vztahy, nelogické a egocentrické myšlení

Hry: slovní, řečová, strategická, diskusní, hra s pravidly, konstruktivní, smyslová, námětová³⁸

ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ: přiřazování a odstíny barev, figura a pozadí, odlišování podle znaků a rozdílů, analýza a syntéza (puzzle), procvičování paměti

Hry: smyslová, grafomotorická, pohybová, konstruktivní, paměťová

SLUCHOVÉ VNÍMÁNÍ: naslouchání (zvuky, příběhy), sluchové rozlišení (slova s jinou hláskou, délkou, měkčením), zopakování věty s více slov, vnímání rytmu, rozpoznání počáteční, popř. koncové hlásky slova

Hry: smyslová, sluchová, pohybová, hra se zpěvem, hra se slovy³⁹

³⁴ Srov. SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014, s. 37-42.

³⁵ Tamtéž, s. 37.

³⁶ Tamtéž, s. 37.

³⁷ Tamtéž, s. 37.

³⁸ Tamtéž, s. 38.

PROSTOROVÉ VNÍMANÍ: orientace, nahoře, dole, níže, výše, vpředu, vzadu, nad, pod, vpřed, vedle, blízko, daleko, vlevo, vpravo, první, poslední

Hry: smyslová, pohybová, konstruktivní, námětová, manipulační⁴⁰

VNÍMANÍ ČASU: časové souvislosti, posloupnost děje, časové pojmy

Hry: námětová, smyslová, pohybová⁴¹

METAKOGNICE: vlastní činnosti, plánování, zhodnocení činnosti a sebe samého, silné a slabé stránky

Hry: slovní, řečová, hra s pravidly, diskusní, námětová, konstruktivní⁴²

ŘEČ A KOMUNIKACE: sluchové rozlišování hlásek a jejich výslovnost, užívání slovních druhů, tvarosloví a větosloví, jednotné a množné číslo, souřadná a podřadná slova, užívání času, porozumění řeči, vlastní vyjadřování, pojmenování předmětů, protiklady, odpovídání na otázky, vyprávění, vyjadřování vztahů, nálad, prožitků

Hry: řečová, artikulační, sluchová, rytmická, námětová, hra se slovy, hádanky⁴³

MATEMATICKÉ PŘEDSTAVY: malý - velký, krátký - dlouhý, nižší - vyšší, všechny, některé, žádné, o jeden více, nic, třídění podle druhu, barvy, tvaru, velikosti, tvary

Hry: slovní, hra s pravidly, strategická, smyslová, konstruktivní, námětová⁴⁴

SEBEOBSLUHA A SAMOSTATNOST: hygiena (např. stolování, oblékání, toaleta, mytí rukou, smrkání, čistit si zuby), rozepínat a zapínat zip a knoflíky, zavazovat tkaničky, oblékání, svlékání, obouvání, zouvání, držení příboru, prostírání, samoobsluha

Hry: skupinová, námětová, hra s pravidly⁴⁵

SOCIÁLNÍ DOVEDNOSTI A EMOCE: vztahy mezi dětmi, ohleduplnost, rozdělování rolí, respektování, rozumět pojmům „prosím“, „děkuji“, „dobrý den“, pravidla chování, empatie k druhému, podělit se, samostatnost

Hry: skupinová, námětová, kooperativní, hra s pravidly, konstruktivní⁴⁶

PSYCHICKÁ ODOLNOST: adaptace na nepříznivé životní události

Hry: kooperativní, skupinová, námětová, řešení úkolů⁴⁷

³⁹ Srov. SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014, s. 38.

⁴⁰ Tamtéž, s. 39.

⁴¹ Tamtéž, s. 39.

⁴² Tamtéž, s. 39.

⁴³ Tamtéž, s. 39.

⁴⁴ Tamtéž, s. 40.

⁴⁵ Tamtéž, s. 40.

⁴⁶ Tamtéž, s. 41.

⁴⁷ Tamtéž, s. 41.

Na základě jednotlivých oblastí v rozvoji dítěte jsem vybrala vhodné aktivity, které představím v rámci aplikovaného projektu „Hra na školu“.

5 PROJEKT: „HRA NA ŠKOLU“

5.1 POPIS PROJEKTU

Cílová skupina: 5. – 7. let

Školní rok: 2015/2017

Délka projektu: Jeden měsíc

Zapojujeme se do projektu, kde hlavní pozornost je věnována dětem, které v přípravě na přechod z mateřské školy do první třídy potřebují pomoc. Pro podporu a pomoc dětem jsem vytvořila ojedinělý projekt s názvem „Hra na školu“.

Pro výzkumné šetření byl využit kvalitativní výzkum, který je zapasován přímo do projektu, který vznikl v praxi v prostředí mateřské školy.

Tento projekt nabízí promyšlenou vzdělávací nabídku pro děti, která hravou formou připravuje děti na vstup do školy. Program vychází z požadavků na současné předškolní vzdělávání, jak je stanovuje Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Podporuje u předškolních dětí individuální rozvojové možnosti a pomocí her a smysluplně navozených tvořivých činností nenásilně ovlivňuje jejich vztah k poznávání a učení.

Projekt je zaměřen na všechny oblasti v rozvoji dítěte. Zvolené oblasti v projektu jsou zařazeny do tematického bloku „Jede, jede, zima“ v období jednoho měsíce. Tento tematický blok je jeden ze tří z integrovaného bloku z názvem „Pohádková zima“, který trvá cca tři měsíce, a vychází z třídního vzdělávacího plánu, na základě školního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.

Průběh výzkumu: Výzkum probíhal v období dvou let, tedy ve školním roce 2015/2016 a 2016/2017. Pozorování probíhalo pečlivě ve spolupráci s dětmi a s druhou paní učitelkou ve třídě. Výzkumům předcházely teoretické znalosti a dovednosti ze studia předškolní a mimoškolní pedagogiky, ale také dlouholeté praktické zkušenosti s dětmi, které mi napomohly ke kvalitnímu zpracování projektu. Za pomoci odborné literatury a zkušeností učitelů v praxi byl získán určitý závěr. Závěr tohoto výzkumu je zpracován v 6. kapitole s názvem Výsledky projektu.

5.2 METODIKA VÝZKUMU

Mezi klasické psychologické a pedagogické metody kvalitativního výzkumu a praxe patří pozorování. Tato metoda musí splňovat určité požadavky. Zejména v oblasti pedagogiky předškolního věku, tedy pro pedagogickou praxi je pozorování výbornou metodou. Pomáhá nám dítě poznat pro získání podkladů pro naše plánování, a také pro práci s jedincem i se skupinou. Cesta k poznání dítěte je odborné a kvalitní pozorování. Pokud chceme s dětmi pracovat, musíme nejdříve děti poznat a zjistit, jak činnosti naplánovat a jaké pokroky děti dělají. Průběžné pozorování dětí je tedy součástí denní práce pedagoga.⁴⁸

5.3 CÍL PROJEKTU (VÝZKUMU)

Cílem výzkumu je hravou formou připravit děti na školu, prohloubit spolupráci mezi mateřskou školou a rodiči před zápisem do školy. Na základě sestaveného programu vhodnými aktivitami se děti naučí být samostatným jedincem v plnění úkolů, a uvědomí si svoji zodpovědnost před nástupem do školy.

Výzkum trval v období dvou let v přirozených podmínkách. Přirozené podmínky pro pozorování jsou takové sociální situace, v nichž se předmět výzkumu přirozeně projevuje za účasti pozorovatele. Především nasbírané *popisné poznámky* napomohly ke kvalitnímu sestavení projektu. Popisné poznámky probíhaly formou zápisu chování a projevování dětí, popisu prostředí, na základě uspořádání prostoru, použitých materiálů, informací o událostech, kdo se zúčastnil, a jak to probíhalo. Kromě popisných poznámek zaznamenáváme také *reflektující poznámky*, které se týkají především úvah pozorovatele. Patří sem např. reflexe analýzy (co se dítě naučilo), ale také reflexe metody výzkumu, reflexe etických problémů v průběhu pozorování, ale také aspekty, které je potřeba zkontrolovat.⁴⁹

⁴⁸ Srov. GARDOŠOVÁ, J.; DUJKOVÁ, L. *Vzdělávací program Začít spolu*. Praha: Portál, 2003, s. 83-84.

⁴⁹ Srov. HENDL J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2012, s. 197-198.

V rámci tohoto projektu dítě formou hry získá schopnost:

- pocitu radostného očekávání pro vstup do základní školy
- zodpovědnosti sám za sebe a za své výsledky
- zájmu o učení
- záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost
- učit se podle pokynů a instrukcí
- pochopit základní číselné a matematické pojmy
- rozvinout čtenářskou gramotnost
- chápat prostorové pojmy
- naučit se nazpaměť krátké texty

5.4 PROGRAM AKTIVIT V RÁMCI PROJEKTU

I. Týden

	Aktivita	Domácí úkol
Pondělí	Výroba notýsku z papíru (stránky do 20) – děti notýsek nechávají v MŠ (v šatně) a každé ráno ho přinesou se splněným úkolem z domova - individuální výběr barev papíru (10ks) - počítání listů, skládání - podpis dítěte (nácvik dle předlohy-předcházelo) Příloha I., II.	Kresba obrázku s počáteční hláskou L (předcházelo sluchové rozlišení hlásky na začátku slova-pracovní list)
Úterý	VV- výroba rybiček z papíru - stříhání rybiček - lepení - kresba tuší Příloha III.	Adresa a datum narození dítěte
Středa	Návštěva ZŠ Werichova Příloha IV.	Kresba: školák a jeho pomůcky Příloha V.
Čtvrtek	Geometrické tvary – předměty - dřevěná stavebnice	Jména: Prarodiče
Pátek	Geometrické tvary - rozklad a skladba celku z částí - výroba obrazců na koberec z dřevěných kostek	„Tvary-vybarvování-barvy“ Příloha VI.

II. Týden

	Výukový program	Domácí úkol
Pondělí	Seznámení s písmenem M - pracovní list, sluchové rozlišení hlásky na začátku, (později i na konci slova), rozlišení písmen a číslic, rozkládání slov na slabiky (vytleskávání slov) Příloha VII.	Kresba zážitky z víkendu - souvislé vyjadřování metodou vypravování
Úterý	„Kruh vlevo“ - grafomotorika - pracovní list	Kresba obrázku s počáteční hláskou M Příloha VIII.
Středa	VV-geometrické tvary „Barevná zima“ - stříhání a lepení Příloha IX.	„Kruh – vločka“ - pracovní list - grafomotorika
Čtvrtek	VV-pokračování ve výrobě obrázku „Barevná zima“ - kresba tuší HV-zpívání písně s názvem „Padej snížku běloučký“ s doprovodem klavíru	„Sněhulák“ - pracovní list - grafomotorika
Pátek	Barvy a geometrické tvary - třídění barev a tvarů (práce s dřevěnými korálky)-skupinová práce	Roční období: v jakém ročním období jsem se narodil/a

III. Týden

	Výukový program	Domácí úkol
Pondělí	Pracovní list – předloha slova „ŠKOLA“, sestavování dle předlohy (rozklad a skladba písmen) - stříhání - lepení Příloha X.	„Rodinný sněhulák“ - výroba dle fantazie Příloha XI.
Úterý	Tělocvična – rozvíčka, „skok na švédskou bednu“ - chůze a běh dle rytmu - rozběh a výskok s odrazem z můstku Příloha XII.	Kontrola cvičebních pomůcek (tělocvična) - výměna špinavého prádla za čisté
Středa	„Zimní tajenka“ - stříhání - lepení - vybarvování - pracovní list	„Najdi pět rozdílů“ - pracovní list Příloha XIII., XIV.
Čtvrtek	VV- výroba ptačích budek - stříhání, lepení - jemná motorika - práce s houbičkovou barvou Příloha XV.	Donést obrázky vystřižených ptáčků z časopisu (příprava na VV)
Pátek	Vyprávění pohádky „Dvanáct měsíčků“ - s využitím obrázků - charakteristika jevů, činností, znaků	Kresba obrázku k vypravované pohádce „Dvanáct měsíčků“

IV. Týden

	Výukový program	Domácí úkol
Pondělí	Hra s „Magic box“ - smyslová hra, přiřazování zvuků k obrázkům Příloha XVI.	Naučit se básničku nebo písničku podle vlastního výběru
Úterý	Předmatické dovednosti (čísla) - počítání teček, vazba s číslicí - pracovní list	Jména a příjmení členů rodiny (matka, otec, sourozenec)
Středa	Orientace vpravo – vlevo - pomocí podávání ruky	Přiřazování čísel k tečkám - pracovní list
Čtvrtek	VV- „Zimní krajina“ - inkoust, zmizík Povídání o zápisu Příloha XVII.	Orientace vpravo-vlevo - vybarvování dle pokynů v poznámce - pracovní list
Pátek	„Ptáčekové v zimě“ – druhy ptáků Povídání o zápisu Seznámení s písmenem „H“-pracovní list, sluchové rozlišení hlásky na začátku, (později i na konci slova), rozlišení písmen a číslic, rozkládání slov na slabiky (vytleskávání slov)	Bez úkolu (děti si domácí úkol vyžádaly samy, viz výsledky projektu) Kresba obrázku s počátečním hláskou H

6 VÝSLEDKY PROJEKTU

Příloha XVIII., XIX.

Za každý splněný úkol ve školce děti dostaly odměnu formou obrázku, dle vlastního výběru, vybarvily si jej a nalepily do notýsku. Za domácí úkol děti dostaly razítko, které si vyrazily na příslušnou stranu odpovídajícího dne. Každé dítě bylo pečlivě ohodnoceno a výsledky jejich práce děti dostaly formou „vysvědčení“. Kromě vysvědčení a notýsku si děti odnesly domů sladkou odměnu a hračku. Do školky děti dostaly za odměnu také nové puzzle, s kterým si hrají v době poledního klidového režimu. Příloha XX.

Hodnocení proběhlo mezi dvěma učitelkami na třídě, konkrétně mezi mnou a moji kolegyní. Děti jsme celou dobu pečlivě sledovaly a podporovaly. Děti jsme hodnotily známkami: hvězdičkou, jedničkou a jedničkou s hvězdičkou. Po pečlivém pozorování jsme zjistily, že si děti celkově celý projekt užívaly a těšily se na další nové úkoly a následné odměny. Po provedení úkolů si děti výsledky porovnávaly a chlubily se jimi. Měly radost, že dokáží samy splnit úkol a dokáží informovat o jejich povinnostech rodiče.

6.1 VYBRANÉ AKTIVITY

Výroba rybiček z papíru (I. týden)

Tuto aktivitu lze zařadit do výchovné složky výtvarné výchovy. V této aktivitě děti rozvíjí především *jemnou motoriku* stříháním nůžkami a lepením. Dále rozvíjí *gramotoriku a kresbu*, dítě se učí držet tužku a kreslit. Dítě rozvíjí také *myšlení*, postupně si uvědomuje vlastnosti a vztahy mezi předměty. Mimo jiné rozvíjí také *zrakové vnímání*, kde se učí přiřazovat barvy, pojmenovávat a určovat odstíny barev.⁵⁰ Příloha III.

Aplikace pozorovaných jevů:

Vzhledem k realizaci projektu touto metodou byly děti rozděleny do skupin po šesti dětech. Menší skupina mi napomohla se lépe soustředit na pozorované jevy. Děti pracovaly v poklidné atmosféře a každý pracoval dle pokynů učitelky. Nejdříve si děti

⁵⁰ Srov. SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014, s. 37-38.

vybraly barevné papíry. Z připravené šablony si obkreslily a vystříhaly rybu. Po té si vybraly další barvy papírů, které použily na tělo ryby, a na její ploutve. Každé dítě upřednostňovalo jinou barvu. Po vystříhání a slepení ryby si děti podle šablony vystříhaly oči a dokreslily je tuší. Nakonec děti nakreslily tuší šupiny. Děti pracovaly podle vzoru, který slouží k lepší orientaci a pochopení zadání. Výroba rybiček trvala 30 minut.

V rámci pozorování bylo zjištěno, že na začátku roku měly některé děti problém se stříháním, vzhledem k tomu, že jim to nešlo. Některé děti byly brzy unavené a měly potřebu práci odložit na později. Z praxe se mi osvědčilo, že je lepší děti nenutit práci dokončit v jeden den. Po té získají lepší pocit z odvedené práce a z výsledků. Některé děti se více soustředily na jemnou motoriku, některé zase více na kresbu. Všechny děti pracovaly s nadšením a na výrobě rybiček si dávaly záležet. Postupem času se naučily soustředit se a udržet pozornost při aktivitě.

Tvary (I. Týden)

Tuto aktivitu lze zařadit do výchovné složky matematické výchovy. V této aktivitě děti rozvíjí především *matematické představy* tříděním skupiny podle barvy, tvaru, počtu a velikosti. Rozvíjí také *metakognici*, která napomáhá dětem plánovat, sledovat a zhodnotit postupy, které v činnosti používají k následnému sebehodnocení se. Rozvíjí také oblast *vnímání času*, kde si děti začínají uvědomovat orientaci času pro splnění úkolu. Mimo jiné rozvíjí také *zrakové vnímání*, kde se učí pojmenovávat a přiřazovat barvy. Při této aktivitě se rozvíjí také *grafomotorika a kresba*, kde se dítě učí správně držet tužku a kreslit.⁵¹

Příloha IV.

Aplikace pozorovaných jevů:

Všechny děti pracovaly u stolečků. Každé dítě si vzalo svoje pastelky. S dětmi jsme si zopakovaly názvy tvarů, které jsou zobrazené na pracovním listu. Každý tvar byl označený jinou barvou. Pro lepší orientaci měly děti vystřížené tvary s příslušnými barvami na nástěnce. Tvary si s dětmi i počítáme. Děti pracovaly 20 minut.

⁵¹ Srov. SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014, s. 37-40.

V rámci pozorování bylo zjištěno, že pokud se dítě nesoustředí na výklad, jak má úkol splnit, má pak velké problémy. Některé děti nemají problém se zeptat na cokoli, ale některé raději splní úkol špatně, než aby se zeptaly. Při této aktivitě poznáváme, jaký mají děti zájem o učení. Pro lepší kvalitu výkladu je vhodné se děti předem zeptat, jestli všemu rozuměly.

Seznámení s písmenem „M“ (II. Týden)

Tuto aktivitu lze zařadit do výchovné složky jazykové výchovy. V této aktivitě děti rozvíjí *sluchové vnímání*, tedy sluchově rozlišují slova s jinou hláskou, délkou a měkčením. Dítě se učí sluchové analýze a syntéze, roztleskáním slov na slabiky a učí se rozpoznat počáteční a později koncovou hlásku slova. Pomocí vytleskávání slov děti rozvíjí *matematické představy*, tím že rozpoznávají množství slabik ve slově a učí se určit jejich počet. V této aktivitě děti rozvíjí také *řeč a komunikaci* v jazykové rovině, pomocí sluchového rozlišení hlásek a jejich výslovnosti. Dále rozvíjí porozumění a vlastní vyjadřování. K této dovednosti napomáhá pracovní list, který u dětí rozvíjí také *zrakové vnímání* pomocí paměti. Děti písmeno vidí, mohou si ho i napsat. Děti si obrázek vybarví a tím také rozvíjí oblast *grafomotoriky a kresby*. Následně písmeno i slyší při sluchovém procvičování.⁵²

Příloha VII.

Aplikace pozorovaných jevů:

Všechny děti pracovaly u stolečků. Každé dítě si vzalo svoje pastelky a obyčejnou tužku. Na začátku grafomotorického cvičení procvičujeme prstíky. Děti položí tužku, zvednou ruce nad hlavu a pomocí říkanky cvičí podle pokynů učitelky: „Každá ručka má prstíky, sevřeme je do pěstičky, bum, bum na vrátka to je krátká pohádka. Ručičky si spolu hrají, mnoho práce nadělají, bum, bum na vrátka, to je krátká pohádka.“ Po té děti vezmou tužku do ruky a na prázdnou stranu uvolňují ruce krouživými pohyby do kruhu. Potom děti otočí papír, kde mají úkol. Papír si každý podepíše (podle vzoru) obyčejnou tužkou. Pracovní list v ybarvují pastelkami. Děti pracovaly podle vzoru a instrukcí. Děti pracovaly 20 minut.

⁵² Srov. SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014, s. 37-40.

V rámci pozorování bylo zjištěno, které děti umí písmenko s počáteční hláskou rozlišit. Pracovní list dětem napomohl se s písmenkem seznámit. S pomocí zrakové paměti si děti některá slova zapamatují a následně vybaví. Pomocí této aktivity je možné s dětmi vymýšlet i jiná slova se stejnou počáteční hláskou, např. děti se naučí najít předmět ve třídě a ukázat ho ostatním. Touto aktivitou se u dětí rozvíjí čtenářská gramotnost. Pomocí slov se děti učí také roztleskávat slova na slabiky. Ze začátku se mi osvědčilo vytleskávat slova hromadně a postupně podle schopnosti dětí vytleskávat individuálně. Některé děti mají problém počítat a zároveň tleskat. Pomáhá jim, že učitelka tleská a oni pouze počítají. Tím pomáháme dětem v předmatematických dovednostech.

Kresba obrázku s počáteční hláskou „M“ (II. Týden) – domácí úkol

Tuto aktivitu lze zařadit také do výchovné složky jazykové výchovy. Tato aktivita navazuje na předchozí seznámení s písmenem M. Na základě tohoto úkolů jsem si ověřila, jestli si děti skutečně písmeno zapamatovaly a uvědomily si jeho souvislost. Děti obrázek nakreslí a tím rozvíjí oblast *grafomotoriky a kresby*. V této aktivitě se u dětí rozvíjí *sebeobsluha a samostatnost* z uděleného domácího úkolu. V této aktivitě si samo dítě zhodnotí své chování a jednání a jejich důsledky za splnění úkolu v oblasti *sociální dovednosti a emoce*.⁵³

Příloha VIII.

Na závěr této aktivity jsem si s dětmi zahrála hru. Jde o hru, která zvýší citlivost vnímání hlásek ve slovech s názvem „Co mě probudí“. K této hře mě inspirovala autorka Naděžda Verecká. Podle autorky a jejích pravidel děti leží tvrdě na zemi a dělají, že spí. Na hlásku „M“ jsou děti dost citlivé. Pokud dítě uslyší slovo, kde uslyší hlásku „M“, postaví se. Pokud neslyší takové slovo, spí klidně dál. Hra se mi velice líbila, ale použila jsem pro děti těžší variantu, kde musely slyšet hlásku M pouze na začátku slova.⁵⁴

Aplikace pozorovaných jevů:

Děti přinesly domácí úkol. Domácí úkol děti postupně ukazovaly v komunikačním kruhu. Děti měly za úkol pojmenovat předměty, které nakreslily. Děti, které neuměly

⁵³ Srov. SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014, s. 37-41.

⁵⁴ Srov. VARECKÁ, Naděžda. *Jak pomáhat dětem při vstupu do školy*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-474-2. s. 113.

nakreslit všechno, požádaly rodiče o pomoc. Tato aktivita posloužila jako zpětná vazba zapamatování si souvislosti písmena s předmětem. Děti vyprávěly s nadšením a s radostí, že úkol dokázaly splnit. Děti vyprávěly celkem 30 minut. Musela jsem již činnost ukončit. Děti hodně vyprávěly a některé děti se se již nesoustředily.

V rámci pozorování bylo zjištěno, které děti pracovaly samostatně. Některé děti kreslily samy, některým pomáhaly hodně rodiče. Domácí úkol vedl děti k samostatnosti a k zodpovědnosti. Nakreslené obrázky jsme vystavila ve třídě. Děti tak získaly motivaci pro příští úkol. Děti se naučily pracovat podle pokynů a instrukcí a získaly pocit zodpovědnosti.

Barvy a geometrické tvary (II. Týden)

Tuto aktivitu lze zařadit do výchovné složky matematické a do etické výchovy. V této aktivitě děti rozvíjí především *matematické představy* tříděním dřevěných korálků do skupiny podle barvy, tvaru a velikosti a jejich poznáním. Tato aktivita je rozdělena na skupiny rozdělením podle aktuálního počtu dětí. Skupinová práce je vhodná především pro rozvoj *psychické odolnosti*, kde se dítě učí zacházet s nepříznivými životními situacemi a adaptovat se na případné nepříznivé podmínky ve skupině. V této aktivitě si samo dítě zhodnotí své chování a jednání a jejich důsledky za splnění úkolu v oblasti *sociální dovednosti a emoce*. Tato aktivita upevňuje sociální vztahy mezi dětmi, umožňuje jim jejich zájem o ostatní. Také se naučí ovládat své chování a ohlížet se na druhého. Učí se být zdvořilé, respektovat samy sebe a odmítat nežádoucí chování ve skupině. Rozvíjí také *metakognici*, která napomáhá dětem plánovat, sledovat a zhodnotit postupy, které v činnosti používají k následnému sebehodnocení se.⁵⁵

Aplikace pozorovaných jevů:

S dětmi se nejdříve spočítáme. Děti si podle celkového počtu rozdělím do skupin. Děti sedí na koberci. Každá skupina má hromádku korálků v různých barvách a tvarech. U této aktivity je viditelné, kdo je vůdčí osobnost. Důležité je se ve skupině domluvit na stejných postupech. Některá skupiny se domlouvají bez problémů, některé měly potíže. Záleželo na stavbě dětí ve skupině. Děti pracovaly 20 minut.

⁵⁵ Srov. SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014, s. 39-41.

V rámci pozorování bylo zjištěno, které děti pracovaly samostatně a které byly závislé na ostatních. Děti získaly pocit plánování s následným sebehodnocením. Na základě nastaveného principu rozvoje vývoje dítěte v soustředění, je lepší tuto činnost začlenit, až po dosažení znalosti barev a tvarů. Práce ve skupině má své výhody a také nevýhody. Výhoda je, že se děti učí od ostatních. Nevýhoda je v tom, že se dítě může „ztráct v davu“. Děti pracovaly v klidné atmosféře.

Roční období - V jakém ročním období jsem se narodil/a - domácí úkol (II. Týden)

Tuto aktivitu lze zařadit do výchovné složky rozvíjení poznání. Dítě má za úkol zjistit, v jakém ročním období se narodilo. Dítě rozvíjí *myšlení*, postupně si uvědomuje vlastnosti a vztahy v uvažování. Aktivita dítěti napomáhá pochopit časové souvislosti v rozvoji oblasti *vnímání času*.⁵⁶

Aplikace pozorovaných jevů:

Domácí úkol splnily téměř všechny děti. Některé nedokázaly rodičům plně předat zadání úkolu. Domácí úkol děti říkaly v komunikačním kruhu. Měly radost, když se jejich kamarád narodil ve stejném ročním období. Děti pracovaly v komunikačním kruhu 20 minut.

V rámci pozorování bylo zjištěno, které děti úkol pochopily bez problémů a které měly potíže. Na základě procvičování znalosti časových pojmů, byly děti schopné pochopit zadání úkolu.

Tělocvična- zdravotní rozcvička a skok na švédskou bednu (III. Týden)

Tuto aktivitu lze zařadit do výchovné složky tělesné výchovy. Děti rozvíjejí pohybové aktivity v oblasti chůze, běhu podle rytmu a rozběh a výskok s odrazem z můstku. Pohybové aktivity patří především do oblasti *hrubé motoriky* a do oblasti *prostorového vnímání*. V této oblasti děti rozvíjí také *sluchové vnímání*. Dítě se učí poslouchat, vnímat rytmus a zapamatovat si rytmickou strukturu. Důležitá je také oblast *psychické odolnosti*, kde se dítě naučí úspěšně zacházet s nepříznivými životními událostmi. Také se učí zvládat životní situace a překonávat překážky v oblasti *sociální dovednosti a emoce*.⁵⁷

⁵⁶ Srov. SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014, s. 38-39.

⁵⁷ Tamtéž, s. 37-41.

Příloha XII.

Aplikace pozorovaných jevů:

V šatně tělocvičny v základní škole (nedaleko mateřské školy) se děti převléknou do sportovního oblečení a vhodné obuvi. Po té se napijí a rozběhnou po tělocvičně. Po převlečení všech dětí se přivítáme a uděláme hromadný nástup s pozdravem „Cvičení nazdar“, „Zdar“. Po té se otočí vpravo v bok a chodí a běhají podle rytmu hudebního nástroje (po vyznačené čáře). Po zahřátí organismu následuje zdravotní rozcvička. Po rozcvičce děti vyzkouší skok na švédskou bednu. Švédskou bednu předem připravíme podle velikosti dětí. Děti mezitím dodržují pitný režim. Děti předem informujeme o jejich bezpečnosti. Děti se učí vyskočit z trampolíny s výskokem na kolena na švédskou bednu. Klademe důraz na bezpečnost při výskoku. Dítě úkon provádí za přítomnosti učitelky. Po té děti udělají hromadný nástup a znovu se pozdraví. Děti se převléknou a odcházíme zpátky do mateřské školy. Děti navštěvují tělocvičnu s nadšením. Seznamují se s prostředím školy a s náradím v tělocvičně. Pobyt v tělocvičně trvá 45 minut.

V rámci pozorování bylo zjištěno, že je nutné zajistit bezpečnost dětí pro pobyt v tělocvičně. Nejlépe, když si učitelka zkontroluje všechny cvičící nástroje před použitím. Také je nutné děti informovat o tom, jak se mají chovat v tělocvičně a nastavit si pravidla v prostoru. Kromě bezpečnosti dětí je potřeba zajistit také program pro děti. Program pro děti je nutný dětem sdělit (při nástupu), cítí se pak bezpečněji a cvičí s radostí.

Jména a příjmení členů rodiny – domácí úkol (IV.Týden)

Tuto aktivitu lze zařadit do výchovné složky rozvíjení poznání. Děti mají za domácí úkol zjistit jména a příjmení členů rodiny. Tento domácí úkol jsem zadala na základě zjištění, že děti jména členů rodiny děti neznají. U této aktivity dítě rozvíjí *myšlení*, postupně si uvědomuje vlastnosti a vztahy v uvažování.⁵⁸

⁵⁸ Srov. SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014, s. 38.

Aplikace pozorovaných jevů:

Domácí úkol splnily všechny děti. Děti si zapamatovaly všechna jména. Domácí úkol jsme si společně říkaly v komunikačním kruhu. Děti měly legraci z některých jmen, především když zjistily, že se někteří členové rodiny kamaráda jmenují stejně, jako jejich členové rodiny.

V rámci pozorování bylo zjištěno, jaké mají děti vztahy v rodině. Děti se naučí zapamatovat si informaci a následně vybavit.

6.2 POHYBOVÉ HRY

Pro úspěšnost výuky a pro nové pojetí výchovné práce předškolních dětí je důležité, aby probíhala zábavnou formou. V této kapitole byl vytvořen soubor pohybových činností, které napomáhají ke správnému rozvoji hrubé motoriky. K těmto činnostem jsem pro názorný příklad uvedla vhodnou hru z praxe. Tyto hry lze využívat v rámci projektu „Hra na školu“ i mimo něj. Tento zásobník přispívá k myšlence účinnějšímu a intenzivnějšímu působení na růst pohybové aktivity. Také přispívá k maximálnímu ekonomickému využití času věnovaného pohybové činnosti dětí, a jejich cílů pro správný a zdravý vývoj v předškolním věku.

HRY PRO NÁCVIK CHŮZE

Základní pohybová činnost dítěte je *chůze*. Pohyb fyziologicky vydatný a v podstatě velmi složitý. Zahrnuje téměř všechny pohyby všech kosterních částí a celého svalového systému. U dětí předškolního věku se zaměřujeme především na správné držení těla při chůzi v udávaném tempu. Z pomoci zkušenosti z praxe lze využít hudební nástroj pro udávání tempa. V mateřské škole využíváme především tělocvičnu, kde je větší prostor a děti se lépe orientují v prostoru, podle vyznačených čar na podlaze. Při chůzi děti podporují správnou funkci chodidla a zlepšují koordinaci nohou, trupu a pohyb paží.⁵⁹

⁵⁹ Srov. JUKLÍČKOVÁ-KRESTOVSKÁ Z. a kolektiv. *Pohybové hry dětí předškolního věku*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 13.

Hra: Na bublinu

Pohybový obsah: taneční chůze ve vázaném tvaru

Popis hry: Děti stojí v kruhu čelem k sobě a drží se za ruce. Při říkance „Velká novina, přiletěla bublina“, chůzí vzad zvětšují kruh, pokračují v říkance „Bublinu si nafukujem, přitom pěkně vykračujem.“ Děti se zastaví, pustí se, paže mají ve vzpažení a pohlížejí vzhůru a pokračují: „Dívejte se děti, jak bublina letí! Letí, letí, otáčí se – prásk!“ Při posledním slovu, děti tlesknou nad hlavu a skočí do vzporu dřepmo.⁶⁰

HRY PRO NÁCVIK BĚHU

Nejpřirozenější pohybový projev a jedna z nejvydatnějších pohybových činností je *běh*. Stává se hlavním ukazatelem motorické vyspělosti a zdatnosti dítěte. Dítě zaměstnává všechny svalové skupiny, což vede ke správné činnosti srdce, plic a celého organismu. Běh nachází velké uplatnění v pohybových hrách. U dětí předškolního věku se zaměřujeme na stabilitu, jistotu běhu, rychlý běh, techniku odrazu, švihovou práci kolena, koordinaci paží, nohou a trupu, pravidelné dýchání (vdech, výdech), prostorovou orientaci s využitím pohybových her. Pro předškolní děti jsou vhodné různé typy honiček. U dětí staršího věku pro lepší účinek hry můžeme určit více honičů. Děti musí okamžitě reagovat a být neustále ve střehu.⁶¹

Hra: Na kočku a myš

Pohybový obsah: rychlý běh, podlézání

Popis hry: Děti se chytí za ruce a utvoří kruh. Jedno dítě se stane myškou a jedno kocourem. Uvnitř v kruhu je myška a kocour je venku. Kocourek zavolá: „Myšičko, myš, pojď ke mně blíž!“ Myška na to reaguje: „Nepůjdu kocourku, nebo mě sníš!“ Po té myška vyběhne z kruhu a kocourek myšku chytá. Pravidlo hry je, že chytí-li kocour myšku, hra končí a učitelka vybírá další myšku s kocourkem. Když kocour myšku nechytne, učitelka po chvíli také vymění dvojici za jinou. Nejlépe vybírat dvojice na stejné pohybové úrovni.⁶²

⁶⁰ Srov. JUKLÍČKOVÁ-KRESTOVSKÁ Z. a kolektiv. *Pohybové hry dětí předškolního věku*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 21.

⁶¹ Tamtéž, s. 35-36.

⁶² Tamtéž, s. 38-39.

HRY PRO NÁCVIK LEZENÍ

Forma pohybu z místa a předstupněm chůze je *lezení*. Lezení zaměstnává všechny svalové činnosti s následným pohybem páteře a kloubů. Lezení je také vhodným předpokladem pro morálně volní vlastnosti, jako je rozvoj samostatnosti, odvahy, překonání strachu. Průprava pro lezení je změna poloh a jejich rychlé střídání.. Dětem v mateřské škole sestavujeme „opičí dráhy“ tzn. různé překážkové dráhy s přeběhy nebo přechody nebo kombinujeme např. také se skokem. U dětí předškolního věku se zaměřujeme na nácvik lezení rychle, obratně, překonávat strach z nezvyklých poloh ale také naučit je zdolávat překážky lezením různými způsoby.⁶³

Hra: Obratní medvídci

Pohybový obsah: různé druhy lezení

Popis hry: Pro děti předem připravíme překážkovou dráhu pro různé druhy lezení. Např: prolézání obručí, tunelem, přelézání překážky, prolézání pod gumou, překonání „potoka“ na vodorovném laně. Ze zkušeností s dětmi v mateřské škole je oblíbená aktivita lezení na lavičce s následným přitahováním. Tato aktivita vyžaduje větší přípravy a je nutná přítomnost minimálně dvou učitelek, z důvodu bezpečnosti dětí. K lepší motivaci děti je možné vymyslet příběh o malých medvídcích, kteří zdolávají překážky. Při přípravě překážkové dráhy zohledňujeme schopnosti dětí.⁶⁴

HRY PRO NÁCVIK ZDRAVOTNÍCH CVIKŮ

Specifické cvičební tvary, zaměřené na protažení, uvolnění, posílení svalů a pro správné držení těla se nazývají *zdravotní cviky*. I v této oblasti lze využít pohybové hry. Především pro úlohu motivace, kterou docílíme toho, že dítě cvičí s radostí, chutí a zájmem. Motivaci lze prohloubit použitím cvičebního náčiní. U dětí předškolního věku se zaměřujeme na nácvik správného držení těla posilováním, protahováním a uvolňováním svalového systému. Správným držením těla se předpokládá, že tělo není napjaté, ani ochablé. Do této skupiny zařazujeme relaxaci, správné dýchání, protahování včetně cviků na protažení chodidel. Protažení celého těla

⁶³ Srov. JUKLÍČKOVÁ-KRESTOVSKÁ Z. a kolektiv. *Pohybové hry dětí předškolního věku*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 87.

⁶⁴ Tamtéž, s. 98.

je důležité ke každodenní skladbě ranního cvičení. Učitelka musí být důsledná při provádění cviků, abychom dosáhli žádoucího zdravotního účinku. Zdravotní rozcvička je podle mé zkušenosti v praxi u dětí velmi oblíbená, především při poslechu hudby.⁶⁵

Hra: Kuba řekl

Pohybový obsah: zdravotní cviky, všechny druhy pohybů, cvičení rovnováhy

Popis hry: Děti jsou rozestoupeny po třídě. Učitelka předvádí cvik se slovním doprovodem. Děti opakují cvik, jak často učitelka požaduje. Pravidlo hry spočívá v tom, že děti cvičí pouze v případě, že cvik je uvedený se slovy. „Kuba, řekl, zvedni ruku“. Pokud dítě cvik provede i v případě, když nezazní uvedená slova (bez slova Kuba), je vyřazeno dočasně ze hry a sedne si na lavičku. Pro zpestření hry je možné kromě zdravotních cviků zařazovat prvky s humorným obsahem, např: zavři oči, otevři ústa, ukaž dlouhý nos. Hra záleží na režimu dne, která je závislá na fyziologické potřebě dětí. Na základě těchto potřeb využíváme aktivity rychlejší nebo naopak uklidňující. V praxi se mi osvědčilo, aby učitelka kontrolovala děti sama bez pomoci dětí, kteří sedí na lavičce. Děti se totiž zaměřovaly subjektivně.⁶⁶

HRY PRO NÁCVIK HÁZENÍ

Pro celkovou obratnost a zručnost v předškolním věku je jako důležitý prostředek *házení*. Míčové hry mají velký význam nejen pro pohybový a funkční rozvoj organismu, ale také pro rozvoj zrakového vnímání, tvarů, vzdáleností, prostoru a pohybu předmětu. U dětí předškolního věku se zaměřujeme na nácvik správného hodů. Vyžadujeme tedy správné postavení nohou se zapojeným trupem do hodu a tím vedeme děti k mohutnému nápřahu a mrštění paže vrchním obloukem. U dětí se rozvíjí obratnost, pohotovost, rychlost a také odhad vzdálenosti. V mateřské škole lze kromě míčů využít také přírodní i jiné materiály. Vzhledem k projektu „Škola hrou“ a jejímu tematickému bloku „Jede, jede zima“ lze využít hod koulí do dálky. Koule si vyrobí děti pomocí novin nebo papíru, který si zmačkají do koule.⁶⁷

Hra: Míř a hod'

Pohybový obsah: hod vrchním obloukem, podávání obloukem

⁶⁵ Srov. JUKLÍČKOVÁ-KRESTOVSKÁ Z. a kolektiv. *Pohybové hry dětí předškolního věku*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 107-108.

⁶⁶ Tamtéž, s. 110.

⁶⁷ Tamtéž, s. 131.

Popis hry: Děti stojí v kruhu. Do středu kruhu učitelka postaví kuželku. Děti si v kruhu podávají míč a čekají na pokyn učitelky. Učitelka řekne: „Míř a hod“, v tu chvíli dítě, které drží míč, hází na kuželku a snaží se kuželku porazit. Pokud se to dítěti podaří, dostane bod a za odměnu může kuželku postavit. Pokud se mu nepodaří kuželku porazit, vezme míč a hra pokračuje. Vyhrává ten, kdo má nejvíce bodů. Tato hra ze zkušenosti vyžaduje více času, nejlépe rozvržení času, nebo je možné si hru rozložit do více dní.⁶⁸

HRY PRO NÁCVIK CHYTÁNÍ

Pohyb, který vyžaduje trpělivost a je o mnohem složitější, než házení, je *chytání*. Nejdříve si děti musí osvojit prstovou techniku držení míče. Letící míč vyžaduje souhru zrakového a pohybového aparátu, postřeh, správný odhad, pohotovost a ovládání svalů na ruce. Dítě se musí naučit aktivně reagovat při chytání míče. U dětí předškolního věku se zaměřujeme na nácvik uchopovací schopnosti ruky s manipulací předmětu.⁶⁹

Hra: Školka

Pohybový obsah: různé způsoby chytání a házení míče ve skupinkách

Popis hry: Děti si rozdělíme do skupinek (4-5 dětí), které už zvládají chytání a házení míčů.

Postup při zadávání úkolů: 1x vyhodit a chytit míč; 2x vyhodit míč, zatleskat, chytit míč; 3x chytit míč po odrazu od země; 4x chytit míč po odrazu od stěny

Pravidlem hry je, že pokud dítě udělá chybu, nepokračuje, ale čeká, až na něj přijde řada. Vyhrává ten, který absolvoval předepsanou řadu cvičení. Hru je možné upravit dle schopnosti dětí. Volíme míče střední velikosti. Podle mé zkušenosti je tato hra pro předškolní děti velmi náročná, myslím si, že je vhodnější pro školní děti.⁷⁰

⁶⁸ Srov. JUKLÍČKOVÁ-KRESTOVSKÁ Z. a kolektiv. *Pohybové hry dětí předškolního věku*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 137.

⁶⁹ Tamtéž, s. 153.

⁷⁰ Tamtéž, s. 169-170.

ZÁVĚR

V předškolním věku dítěte plní předškolní výchova a vzdělávání řadu specifických funkcí. Přispívá k správnému biologickému, psychickému a sociálnímu rozvoji. Důležitým faktorem, který ovlivňuje utváření osobnosti je výchova, ve které dítě vyrůstá a vzdělávání, kterému je dítě vystaveno. Na základě vhodného prostředí je pak dítě schopné převzít roli člena skupiny ve společnosti. Vhodné prostředí mu pak pomáhá ke správnému převzetí dalších jiných sociálních rolí v budoucím životě. Ve správném rozvoji dítěte napomáhá také předškolní výchova a vzdělávání v mateřské škole. Předškolní výchova na základě Rámcového vzdělávacího programu zařazuje činnosti, které si pedagog na základě svých schopností a dovedností plánuje do Třídního vzdělávacího plánu. Ke kvalitnímu sestavení Třídního vzdělávacího plánu je potřeba, aby pedagog načerpal teoretické vědomosti a praktické zkušenosti. Kromě načerpaných vědomostí a zkušeností nelze opomenout osobní zájem o práci s dětmi. Pedagoga musí práce bavit a naplňovat, aby jeho práce ve výchově a vzdělávání byla kvalitní. Hlavním faktorem ve výchově a vzdělávání je zvolení vhodné motivace. Motivací a vhodnou didaktickou metodou učení předškolních dětí je *hra*. Hrou se lépe rozvíjí všechny oblasti v rozvoji dítěte.

Představený projekt s názvem „Hra na školu“ v mé bakalářské práci, je výzkumem práce, který vznikl pomocí načerpaných teoretických vědomostí v rámci studia a v průběhu praxe s dětmi v mateřské škole. Kvalita zpracování výzkumu potvrzuje rozdělení projektu do jednotlivých částí. Na základě rozdělení projektu jsem připravila měsíční program vhodných aktivit pro děti. Ke kvalitnímu zpracování programu jsou součástí pohybové aktivity. Pohybové aktivity jsou prevencí k zachování zdravého životního stylu, proto jsou součástí každodenního programu v mateřské škole. Pohybové hry lze střídavě v různých kombinacích zařazovat do výchovné práce. Program projektu vychází z požadavků na současné předškolní vzdělávání, jak je stanovuje Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Na základě programu jsem vypracovala výsledky projektu s použitím vybraných aktivit a her. Výsledky projektu jsou vypracovány s ohledem na jednotlivé oblasti v rozvoji dítěte.

Tento projekt byl citlivě propracován a zorganizován, aby dětem dával svobodu, ale na druhé straně, aby je zavazoval k určité odpovědnosti. Společně s rodiči si vyzkoušeli zábavnou formou v rámci projektu „Hra na školu“ povinnosti a úkoly, které je brzy čekají. Děti si vyrobily notýsky, do kterých dostávaly odměny za splněné úkoly

v mateřské škole a za domácí úkoly. Za splnění úkolu v mateřské škole si děti vybraly obrázek, který si vybarvily a samy nalepily do notýsku na určenou stranu. Za splnění úkol doma si děti vybraly razítko a samy si ho orazily do notýsku. Dětem se program projektu velice líbil. Tento projekt podporuje u předškolních dětí individuální rozvojové schopnosti, a pomocí her a smysluplně navozených tvořivých činností nenásilně ovlivňuje jejich vztah k poznávání a učení.

Děti se účastnily tohoto projektu s radostí, s nadšením plnily úkoly a do této činnosti zapojily aktivně i rodiče. Ze začátku měli problémy děti i rodiče, ale postupně během prvního týdne se dokonce předháněli, kdo vypracuje úkol lépe. Ze začátku si děti pomalu zvykaly na plnění úkolů, ale během týdne si děti zvykly a těšily se do školky se splněným úkolem. Rodiče získali pocit, že jejich dítě dokáže být zodpovědné za svoje úkoly a měli přehled o tom, jak dokáže být pečlivé. V rámci možností plnili také aktivity, u kterých měli absenci ve školce. Projekt mohu zhodnotit jako velmi prospěšný všem zúčastněným. Radostí pro mě bylo, že po ukončení projektu (po hodnocení a rozdání „vysvědčení“), kdy už děti nedostaly žádný domácí úkol, si děti vyžádaly domácí úkol samy. Domácí úkol jsem tedy neplánovaně dětem zadala a všechny děti úkol splnily.

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit soubor aktivit a her za pomoci ojedinelého projektu „Hra na školu“, která je cílená na věkovou skupinu dětí ve věku 5-7 let. Děti s pomocí hry získaly pocit radostného očekávání pro vstup do základní školy.

Na základě úspěšného naplnění cílů v projektu je zřejmé, že budeme s projektem „Hra na školu“ i další roky v naší mateřské škole pokračovat. A nadále ho individuálně rozvíjet podle potřeby dětí.

Vytvořený projekt je možné využít jako motivace a inspirace ve výchově a vzdělávání v mateřské škole, ale také pro všechny, kteří se zajímají o předškolní a mimoškolní pedagogiku.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ:

DOSTÁL, A. M.; OPRAVILOVÁ E., *Úvod do předškolní pedagogiky*. 2.dopl. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. ISBN neuvedeno.

DRAPELA, V. J. *Přehled teorií osobnosti*. 5.vydání. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-505-9.

FICHNOVÁ, K.; SZOBIOVÁ, E. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-323-9.

FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*. 4.vydání. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0741-2.

GARDOŠOVÁ, J.; DUJKOVÁ, L. *Vzdělávací program Začít spolu*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-815-5.

HENDL J. *Kvalitativní výzkum*. 3.vydání. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6.

JUKLÍČKOVÁ-KRESTOVSKÁ Z. a kolektiv. *Pohybové hry dětí předškolního věku*. 3.vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. ISBN 80-04-24497-1.

KOPŘIVA, P.; NOVÁČKOVÁ, J.; NEVOLOVÁ, D. et al., *Respektovat a být respektován*. 3.vydání. Český Těšín: FINIDR. ISBN 978-80-904030-0-0.

KROPÁČKOVÁ, J. *Budeme mít prvňáčka*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-359-8.

SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014, ISBN 978-80-262-0698-9.

UNICEF. org [online]. [cit. 27.02.2017]. Dostupné na WWW:<
https://www.unicef.org/crc/files/Rights_overview.pdf>.

VARECKÁ, N. *Jak pomáhat dětem při vstupu do školy*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-474-2.

VEBER, T.; BAUMAN, P. *Metodická pomůcka ke zpracování ke zpracování závěrečných prací*. České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2010. ISBN neuvedeno.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. [online]. Pracovní a poradní orgány. [cit. 06.02.2017]. Dostupné na WWW: < <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/umluva-o-pravech-ditete-42656/>>.

SEZNAM PŘÍLOH

PROJEKT V MŠ – „HRA NA ŠKOLU“

- Příloha I. Notýsek v šatně.
- Příloha II. Lepení odměn
- Příloha III. Výroba rybiček z papíru
- Příloha IV. Návštěva ZŠ Werichova
- Příloha V. Školák a jeho pomůcky
- Příloha VI. Tvary-vybarvování-barvy
- Příloha VII. Písmeno M
- Příloha VIII. Obrázek s počáteční hláskou M
- Příloha IX. Geometrické tvary – Barevná zima
- Příloha X. Skladba slova „ŠKOLA“
- Příloha XI. Rodinný sněhulák
- Příloha XII. Tělocvična – skok – švédská bedna
- Příloha XIII. Najdi pět rozdílů 1
- Příloha XIV. Najdi pět rozdílů 2
- Příloha XV. Výroba ptačích budek
- Příloha XVI. Hra s přístrojem „Magic box“ – smyslová hra
- Příloha XVII. Zimní krajina
- Příloha XVIII. Vysvědčení
- Příloha XIX. Notýsky
- Příloha XX. Závěrečné hodnocení

PROJEKT: „HRA NA ŠKOLU“ – FOTOGRAFICKÉ PŘÍLOHY ⁷¹

Příloha I. Notýsky v šatně MŠ

Příloha II. Lepení odměn

Příloha III. Výroba rybiček z papíru

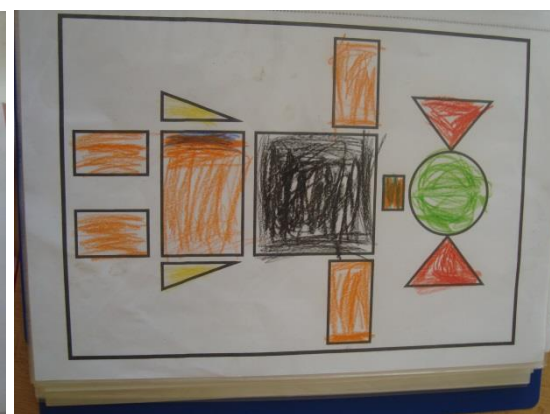
Příloha IV. Návštěva základní školy

Příloha V. Školák a jeho pomůcky

Příloha VI. Tvary-vybarvování-barvy

⁷¹ Fotografie do bakalářské práce jsou pořízeny na základě souhlasu rodičů se zveřejňováním fotografií dětí.

Příloha č. VII. Pracovní list-písmeno M“

Příloha IX. Geometrické tvary- Zima

Příloha XI. Rodinný sněhulák

Příloha VIII. Obrázek s počáteční hláskou M

Příloha X. Skladba slova Škola

Příloha XII. Tělocvična-švédská bedna

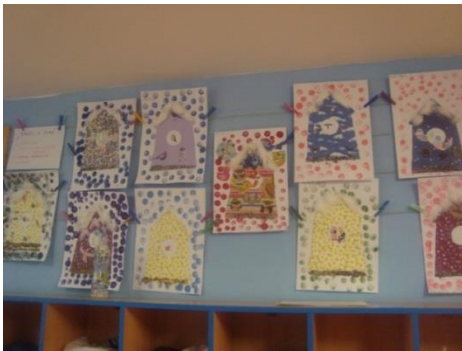
Příloha XIII. Najdi pět rozdílů 1

Příloha XIV. Najdi pět rozdílů 2

Příloha XV. Výroba ptačích budek

Příloha XVI. Hra s „Magic box“

Příloha XVII. Zimní krajina

Příloha XVIII. Vysvědčení

Příloha XIX. Notýsky

Příloha XX. Závěrečné hodnocení

ABSTRAKT

ŠVARCOVÁ, M. Metodika výuky předškolních dětí v mateřské škole. Příprava dětí na školu. České Budějovice 2017. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie.

Vedoucí práce Mgr. Veronika Zvánovcová, Ph.D.

Klíčová slova: metodika, předškolní vzdělávání, osobnost, práva dítěte, rámcový vzdělávací program, hra, výzkum, pozorování, projekt, hrubá motorika, program aktivit, hodnocení, výsledky

Bakalářská práce se zabývá metodikou výuky předškolních dětí. Práce nahlédne do současného pojetí výuky, včetně motivace dětí a učitelů k učení. Za pomoci kvalitativního výzkumu a nastudovaných vědomostí byl v rámci práce vytvořen projekt, který je zacílen na děti předškolního věku. Vytvořený projekt nabídne soubor aktivit a her, které podpoří osvojení základních znalostí a dovedností dětí pro vstup do školy. Projekt podporuje individuální rozvojové oblasti, které pomocí her a smysluplně navozených tvořivých činností, ovlivňují jejich vztah k poznávání a učení. Bakalářská práce je inspirací pro každého, kdo se zabývá předškolní pedagogikou. Práce nahlíží do metodiky předškolních dětí z hlediska školní zralosti. Práce je přínosná pro učitele jako motivace dětí k učení, která nabízí něco nového v rámci výchovy a vzdělávání, na základě rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.

ABSTRACT

METHODOLOGY OF TEACHING TRAINING FOR CHILDREN IN KINDERGARTENS

Key words: methodology, preschool education, personality, children's rights, the frame educational programme, game, research, observation, project, gross motorial activities, activity programme, evaluation, results

This bachelor thesis deals with the methodology of teaching pre-school children. It also touches the current trends in teaching, including the motivation of both children and teachers. With the help of qualitative research and gained information the project focused on children of pre-school age was created. The project offers a collection of games and activities which supports to adopt basic knowledge and skills important for the initiation of school attendance. The project supports the areas of individual development which with the help of games and carefully sequenced creative activities affect children's attitude towards cognition and learning. The thesis is the inspiration for anybody who deals with pre-school pedagogy. The thesis looks into the methodology of pre-school children from the school maturity point of view. The thesis can help teachers motivate pupils to learning process. It offers something new on the field of education, on the basis of frame educational programme for pre-school learning.